

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ และการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประเทศ แต่ขณะนี้ประเทศไทยมีงบประมาณเพื่อการวิจัยเพียง 0.20 - 0.25 เปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) หากพิจารณาจำนวนนักวิจัย ประเทศไทยมีนักวิจัยเพียง 0.94 คนต่อประชากร 1 หมื่นคน ขณะที่ญี่ปุ่นมี 10.4 คนต่อประชากร 1 หมื่นคน และเกาหลีใต้มี 6.8 คนต่อประชากร 1 หมื่นคน หากประเทศไทยต้องการสร้างองค์ความรู้ที่มาจาก การวิจัยให้มากขึ้นและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศแล้ว จะต้องเร่งสนับสนุนงบประมาณการวิจัย รวมทั้งสร้างนักวิจัยที่มีคุณภาพให้มากขึ้นด้วย

ปัจจุบัน ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านการวิจัยจนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ได้มีการจัดทำจรรยาวิชาชีพวิจัย (Research Code of Conduct) เพื่อเป็นแนวทางให้นักวิจัยใช้ในการทำวิจัยตลอดกระบวนการอย่างมีหลักเกณฑ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งมีจริยธรรมในการวิจัย อันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ (Science Council of Japan, 2006a,b; Singapore Pharmacy Council, 2009; Thames Valley University, 2008; University of California at San Diego, 2009) ในส่วนของประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาวิชาชีพของนักวิจัย จึงได้จัดทำ “แนวทางปฏิบัติ จรรยาบรรณนักวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ” และเผยแพร่ฉบับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของนักวิจัยสาขาต่างๆ อันจะนำไปสู่การยอมรับของสังคมนักวิจัยทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552ก) แนวทางปฏิบัติจรรยาบรรณดังกล่าว ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีในการเริ่มต้นสร้างมาตรฐานคุณภาพของนักวิจัยในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การสร้างมาตรฐานคุณภาพของนักวิจัยให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จนสามารถสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ระบบการวิจัยของประเทศได้อย่างมั่นคงนั้น จำเป็นต้องมีรายละเอียดเพิ่มเติมอีกมาก จึงควรมีการจัดทำ “มาตรฐานคุณภาพนักวิจัย” ขึ้น เพื่อให้นักวิจัยทุกสาขาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติขั้นพื้นฐานอย่างมีมาตรฐาน ตั้งแต่ก่อนการดำเนินงานวิจัย ระหว่างการดำเนินงานวิจัย จนถึงหลังการดำเนินงานวิจัย ซึ่งรวมถึงการนำผลงานวิจัยออกเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อประโยชน์ในวงกว้างอีกด้วย

การวิจัยเพื่อจัดทำมาตรฐานคุณภาพนักวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำมาตรฐานคุณภาพนักวิจัย ที่จะช่วยกำหนดทิศทางในการพัฒนามาตรฐานการวิจัยของประเทศได้อย่างเป็นระบบ และเพื่อจัดทำคู่มือมาตรฐานคุณภาพนักวิจัยให้เป็นต้นแบบ สำหรับนักวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ยกระดับมาตรฐานคุณภาพนักวิจัย คุณภาพการวิจัย และจริยธรรมการวิจัยของประเทศได้

ในการวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยผสมผสานวิธี คือใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณประกอบกัน โดยศึกษารวบรวมข้อมูลมาตรฐานการวิจัยและแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งจริยธรรมการวิจัย ทั้งในประเทศไทยและ

ต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และกลุ่มประเทศนอร์ดิก มีการสัมมนาเชิงลึกนักวิจัยสาขาต่างๆ การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติที่ประมวลได้ การจัดทำแบบสอบถามที่แสดงแนวทางปฏิบัติเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพนักวิจัย และการใช้มาตราส่วนประมาณค่า เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิสมาชิกต่างๆ ให้ความเห็น ได้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ครั้งที่ 1 ที่ วช .และคณะวิจัยได้จัดขึ้น เมื่อวันที่ 10 - 12 สิงหาคม 2553 ณ เดอะไฮด์ รีสอร์ท ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีได้เข้าร่วมประชุม ตอบแบบสอบถามและส่งกลับรวมจำนวน 36 คน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน คณะวิจัยได้นำมาจัดทำร่างมาตรฐานคุณภาพนักวิจัย แล้วนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ครั้งที่ 2 ที่ วช .และคณะวิจัยได้จัดขึ้น เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 ณ อาคารวชิราวุธธรรม คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 39 คน ผลที่ได้จากการประชุม ได้นำมาปรับปรุงคู่มือให้มีความถูกต้องและเป็นไปได้ที่จะใช้กับกรณีของประเทศไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นได้นำคู่มือเข้าสู่ที่ประชุมประชาพิจารณ์ ที่ วช .และคณะวิจัยได้จัดขึ้น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ณ อาคารวชิราวุธธรรม คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคการวิจัย มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 78 คน และได้จัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อถกเถียงแนวทางปฏิบัติทุกประเด็นให้ละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น จนได้ข้อสรุปที่นำมาปรับปรุงคู่มือให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 80 ขึ้นไป หรือ 4 ใน 5 คน เห็นว่าแนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงมาตรฐานการปฏิบัติงานและจริยธรรมการวิจัย ที่คณะวิจัยรวบรวมได้จากประเทศไทยและต่างประเทศนั้นสามารถนำมาเทียบกำหนดความมีคุณภาพของนักวิจัยของไทยได้ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างมาตรฐานคุณภาพนักวิจัยของไทย (Mean ≥ 3.50) นอกจากนี้ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างความคิดเห็นต่อการใช้แนวทางปฏิบัติต่างๆ มาเทียบกำหนดความมีคุณภาพของนักวิจัยของไทย กับความสำคัญของแนวทางปฏิบัติต่อการสร้างมาตรฐานคุณภาพนักวิจัยของไทย ผลจากวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมกับข้อติติงและแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้าร่วมประชุมที่จัดขึ้นรวม 3 ครั้ง ได้คู่มือที่กระชับ ชัดเจน และมีความสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากที่ประชุมประชาพิจารณ์ให้เปลี่ยนชื่อคู่มือเป็น "คู่มือจรรยาวิชาชีพวิจัย และแนวทางปฏิบัติ" เพื่อให้เหมาะสมและจดจำได้ง่ายยิ่งขึ้น นักวิจัย บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพนักวิจัย มาตรฐานการดำเนินงานวิจัย และจริยธรรมการวิจัย ให้ขึ้นถึงระดับที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและระหว่างประเทศได้

คณะวิจัยขอเสนอแนะให้ วช .เผยแพร่คู่มือนี้สู่สาธารณชน และกระตุ้นใจให้นักวิจัยใช้คู่มือนี้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และสถานะของความเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรมต่อไป